2. ÜNİTE ÖLÇME DEĞERLENDİRME SORULARI

A) Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Kelam ilminin temel konuları nelerdir? Kısaca açıklayınız.

....

....

....

2. Kelam ilminin varlık meselesiyle ilgilenmesinin sebepleri nelerdir?

....

....

....

3. Kelam ilminin kullandığı delilleri kısaca tanıtınız.

....

....

....

4. Kelam ilminin kabul ettiği bilgi kaynakları nelerdir?

....

....

....

B) Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (.....) İlham ve rüya kelam ilminin bilginin kaynaklarındandır.

2. (.....) Kelam ilmi bu âlemde var olan her şeyi bir delil, bir işaret kabul eder.

3. (.....) İnanç konularını temellendirme ve açıklamada aklın önemi büyüktür.

4. (.....) Kelam ilmi varlıkları bilimsel açıdan sınıflandırmak için varlık konusuyla ilgilenmiştir.

C) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. I. "Allah'ın rahmetinin izlerine bir bak: Toprağa ölümünün ardından nasıl can veriyor! İşte ölüleri diriltecek olan da O'dur. O'nun her şeye gücü yeter." (Rum suresi, 50. ayet.)
II. "O'nun işaretlerinden biri de şudur: Sen arzı (ölmüş gibi) kupkuru görürsün; ama üzerine yağmur indirdiğimizde toprak canlanıp kabarır. Ona can veren, elbette ölülere de can verir. O her şeye kâdirdir." (Fussilet suresi, 39. ayet.)
III. "Allah; O'ndan başka asla ilâh yoktur, diridir ve kayyûmdur." (Al-i İmran suresi, 2. ayet.)
IV. "İnsanlardan kimi vardır ki hiçbir bilgisi olmadığı hâlde Allah hakkında tartışmaya girer ve her azgın şeytanın ardına düşer." (Hac suresi, 3. ayet.)

Yukarıda verilen ayetlerden hangileri âlemin yaratılışına işaret etmektedir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) II ve IV

E) III ve IV

2. Kelam ilminde Allah-âlem ilişkisi, yaratıcı-yaratılan şeklinde ele alınmaktadır. Âlemdeki varlıkların tümü yaratılmıştır ve kendi içinde bir düzen ile hareket etmektedir.

Verilen bilgiye delil oluşturabilecek en yakın ayet aşağıdakilerden hangisidir?

A) "Allah; O'ndan başka asla ilâh yoktur, diridir ve kayyûmdur."(Al-i İmran suresi, 2. ayet.)

B) "Göklerin ve yerin hükümranlığı yalnızca O'nundur..." (Hadid suresi, 3. ayet.)

C) "Allah'ın gökleri ve yeri hikmetli olarak yarattığını görmüyor musun? O, dilerse sizi yok edip yerinize yeni varlıklar getirir. Allah'a göre bu zor bir şey değildir."(İbrahim suresi, 19. ayet.)

D) "Elif Lâm Mîm Râ. İşte bunlar Kitabın ayetleridir. Sana Rabbinden indirilen gerçektir, fakat insanların çoğu inanmazlar." (Rad suresi, 1. ayet.)

E) "İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz, kötülük yaparsanız yine kendinize yapmış olursunuz..." (İsra suresi, 7. ayet.)

3. Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette âlemin yaratılışından bahsedilmektedir. Bu ayetlerin bir kısmı Allah Teala'nın yoktan yaratması ile ilgili iken bir kısmı ise yaratmanın aşamalarından ve amacından bahsetmektedir.

Aşağıda Allah-âlem ilişkisi ile ilgili verilen ayetlerden hangisi yaratılışın amacına yöneliktir?

A) " Allah, gökleri ve yeri, ikisi arasındakileri altı gün içinde (altı evrede) yaratan sonra da Arş'a kurulandır..." (Secde suresi, 4. ayet.)

B) "Biz onları ancak hak ve hikmete uygun olarak yarattık. Ama onların çoğu bilmiyorlar." (Duhan suresi, 39. ayet.)

C) "Allah, yedi göğü ve yerden bir o kadarını yaratandır. Allah'ın emri bunlar arasından inip durmaktadır ki Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve Allah'ın her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz." (Talak suresi, 12. ayet.)

D) "Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık. Bu (yaratılanların boş yere yaratıldığı iddiası) inkâr edenlerin zannıdır. Cehennem ateşinden dolayı vay inkâr edenlerin haline!" (Sad suresi, 27. ayet.)

E) "O, gökleri görebildiğiniz bir direk olmaksızın yarattı, sizi sarsmasın diye yere de ulu dağlar koydu ve orada her çeşit canlıyı yaydı..." (Lokman suresi, 10. ayet.)

4. **Aşağıda verilen ayetlerden hangisi âlemdeki düzen ve işleyişten (yasalardan) bahsetmektedir?**

A) "Şeytan onlara durmadan vaat eder, boş ümitler verir…" (Nisa suresi, 120. ayet.)

B) "Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık." (Kamer suresi, 49. ayet.)

C) "Ey insanlar! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın…" (Fatır suresi, 5. ayet.)

D) "Allah yeri yaratıklar için var etti. Orada meyve(ler) ve salkımlı hurma ağaçları vardır." (Rahman suresi, 10-11. ayetler.)

E) "De ki: 'Ben dinimi Allah'a has kılarak sadece O'na ibadet ediyorum." (Zümer suresi, 14. ayet.)

5. Varlıkları inceleyen herkes âlemde mükemmel bir uyum ve ahengin varlığını kabul edecektir. Yıldızların hatta galaksilerin eşsiz bir uyum içinde döngülerine devam ettikleri görülmektedir. Âlemdeki bu uyum ve dengeden hareketle ezelî ve ebedî bir yaratıcı fikrini kabul etmek gerekir. Âlemin yaratılışı ve âlemdeki düzen ve dengeden bahseden pek çok ayet vardır:

I. "Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. 'Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru.' derler." (Al-i İmran suresi, 191. ayet.)

II. "Sizin yaratılışınızda ve Allah'ın (yeryüzüne) yaydığı her bir canlıda da kesin olarak inanan bir toplum için elbette nice deliller vardır." (Casiye suresi, 4. ayet.)

III. "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."(Zariyât suresi, 56. ayet.)

IV. "Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?" (Müminun suresi, 115. ayet.)

V. "Mûsâ, 'Rabbimiz her şeye hilkatini (yaratılış özelliklerini) veren, sonra onlara yol gösterendir.' dedi." (Taha suresi, 50. ayet.)

Verilen ayetleri âlemin ve âlemdeki varlıkların yaratılış amacına göre gruplandırırsak hangisi dışarıda kalır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

6. İtikadi hükümlerin özellikler şunlardır:

I. İtikadi hükümlerin muhkem ayetler ve mütevatir hadislere dayanması gerekir (Geçerlilik).

II. İtikadi hükümlerin kesin bilgi vermesi gerekir (Kesinlik).

III. İtikadi hükümlerin dayandıkları kaynakların anlamlarının anlaşılır olması gerekir (Açıklık).

IV. İtikadi hükümler zamana, ortama ve kişilere göre değişmez. Hz. Âdem'den beri aynıdır (Değişmezlik).

V. İtikadi hükümler bütündür parçalanamaz. Bir kısmına inanıp bir kısmına inanmama olmaz (Bölünmezlik).

İtikadi hükümlerin özelliklerine dair kavram ve ilgili olduğu açıklama eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Geçerlilik

B) Kesinlik

C) Açıklık

D) Değişmezlik

E) Bölünmezlik

7. Kelamcılar tarafından kabul edilen üç bilgi kaynağı vardır:

- Haberisadık (Doğru haber)
- Havassıselime (Sağlam duyular)
- Aklıselim (Selim akıl)

Bilgi kaynakları açısından sınıflandırıldığında aşağıdaki ayetlerden hangisi dışarıda kalır?

A) “Andolsun! Size öyle bir kitap indirdik ki sizin bütün şeref ve şanınız ondadır. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?” (Enbiya suresi, 10. ayet.)

B) “Ve O, yaşatan ve öldürendir; gecenin ve gündüzün değişmesi O’nun eseridir. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?” (Müminun suresi, 80. ayet.)

C) “Allah size işte böylece ayetlerini açıklar ki düşünüp hakikati anlayasınız.” (Bakara suresi, 242. ayet.)

D) “Görmediler mi ki biz yağmuru kupkuru yere gönderip onunla hayvanlarının ve kendilerinin yiyeceği ekinler çıkarırız. Hâlâ görmeyecekler mi?” (Secde suresi, 27. ayet.)

E) “O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah’ın emri ile hareket ederler. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok deliller vardır.” (Nahl suresi, 112. ayet.)

8. **Aşağıdaki ayetlerden hangisinde iman-bilgi ilişkisinden bahsedilmektedir?**

A) “Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.” (Hucurat suresi, 10. ayet.)

B) “Görmedin mi, Allah gökten su indirdi de onu yeryüzündeki kaynaklara ulaştırdı. Sonra onunla renkleri çeşit çeşit ekinler çıkarıyor…” (Zümer suresi, 21. ayet.)

C) “Andolsun, onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka, ‘Onları mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen (Allah) yarattı.’ diyeceklerdir.” (Zuhruf suresi, 9. ayet.)

D) “Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nundur. O, yücedir, büyüktür.” (Şûra suresi, 4. ayet.)

E) “…De ki: ‘Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?’ Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.” (Zümer suresi, 9. ayet.)

9. İslam’da imanın geçerli olabilmesi için bilinçli bir tasdik ile iman edilecek konuların kalp ile onaylanması gerekir. Bu bağlamda imanın merkezi kalptir. Kalp ile bilinçli bir onaylamanın gerçekleşmesi de ancak bilgi sahibi olmaya bağlıdır. Dolayısıyla iman olmaksızın bilginin, doğru bilgi olmaksızın iman etmenin değeri olmaz. Allah Teala Zümer suresinin 9. ayetinde “… De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu, ancak akıl sahipleri hakkıyla düşünür.” buyurarak geçerli bir iman için sağlam bilginin önemine dikkat çekmiştir.

İman- bilgi ilişkisi ile ilgili olarak yukarıdaki paragraftan hangi sonuç <u>çıkarılamaz</u>?

A) Allah (cc) katında geçerli bir iman için salih amel şarttır.

B) Kur’an-ı Kerim’de bilgi ve bilenler övülmüştür.

C) İslam’da iman edilecek konuların kalp ile tasdik edilmesi gerekir.

D) Bilinçli bir tasdikin olması için doğru bilgiye ihtiyaç vardır.

E) Doğru bilgi sonrasında bilinçli bir tasdik ile iman tamamlanmış olur.

10. Klasik kelam kitaplarının çoğunda bilgi teorisi, ilk ele alınan kelam problemlerinden birisidir. Bu bağlamda iman ve bilgi ilk dönemden itibaren birbirleriyle ilişkilendirilen iki önemli problem olmuştur. Kur'an-ı Kerim'in bilgi üzerinde durması ve iman ile bilgi arasındaki ilişki vesilesi ile kelamcılar bilgi konusunu ele almışlardır. Zira bilgi, imana götüren yegâne vesiledir. Ancak unutulmamalıdır ki Kur'an'da, kesin ve doğru bilgiye son derece önem verilmesine rağmen bu durum bir amaç olarak değil, sağlam bir iman için araç olarak zikredilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi kelamcıların bilgi meselesi ile ilgilenmelerinin sebeplerinden biri <u>değildir</u>?

A) Kur'an-ı Kerim'in, imana götüren bir araç olarak doğru bilgiye yer vermesi

B) İman ile bilgi arasındaki ilişkinin Kur'an ayetlerinde yer alması

C) Kelamcıların bilgi konusunu ele alma sebepleri arasında imanın yer alması

D) Kur'an-ı Kerim'de sağlam bir iman için bilgiye önem verilmesi

E) İman eden insanların sorumlu tutulacakları ibadetlerin belirlenmesi

11. – Naklî delil: Öncülleri ayet ve hadislere dayanan delillere denir.

– Akli delil: Öncülleri akla dayanan delillere denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi akli delildir?

A) Kıyamet ve yeniden dirilme haktır.

B) Temel ibadetlerden birisi oruçtur.

C) Âlemin yaratıcısı bir ve tek olan Allah'tır (cc).

D) Âlem hâdistir, her hâdis yaratılmıştır.

E) Fakirlere ve yoksullara zekât verilebilir.

12. Akli delillere dayanarak akıl yürütme (istidlal) üç şekilde olur:

Tümdengelim: Bütünden parçaya veya sebepten sonuca gidiş.

Tümevarım: Parçadan bütüne veya sonuçtan sebebe gidiş.

Parçadan Parçaya Gidiş: İki şey arasındaki benzerlikten hareketle sonuca gidiş (kıyas, analoji, temsil).

Buna göre aşağıdaki hükümlerden hangisi akıl yürütme biçimlerinden kıyasa örnek olabilir?

A) Ali insandır ve ölümlüdür. O hâlde bütün insanlar ölümlüdür.

B) Bütün insanlar ölümlüdür. Ali de bir insandır. O hâlde Ali ölümlüdür.

C) Ayşe insandır. Ayşe ölümlüdür. Ahmet de insandır. O hâlde Ahmet de ölümlüdür.

D) Ali ölümlüdür, Mehmet de ölümlüdür. O hâlde ölüm vardır.

E) Bütün insanlar ölümlüdür. Ali de insandır. O hâlde bütün insanlar ölümlüdür.

13. Akli delillere dayanarak akıl yürütme (istidlal) üç şekilde olur:

Tümdengelim: Bütünden parçaya veya sebepten sonuca gidiş.

Tümevarım: Parçadan bütüne veya sonuçtan sebebe gidiş.

Parçadan Parçaya Gidiş: İki şey arasındaki benzerlikten hareketle sonuca gidiş (kıyas, analoji, temsil).

Buna göre aşağıdaki önermelerden hangisi tümdengelime örnektir?

A) Ayşe insandır ve ölümlüdür. Zeynep de insandır. O hâlde Zeynep de ölümlüdür.

B) Bütün insanlar ölümlüdür. Ayşe de bir insandır. O hâlde Ayşe ölümlüdür.

C) Ali, Ahmet ve Mehmet ölümlüdür. Ali, Ahmet ve Mehmet insandır. O hâlde bütün insanlar ölümlüdür.

D) Ayşe ölümlüdür, Zeynep de ölümlüdür. O hâlde ölüm vardır.

E) Bütün insanlar ölümlüdür. Ali de insandır. O hâlde bütün insanlar ölümlüdür.

14. Kelamcılar itikadi meseleleri ele alırken hem naklî hem de akli delilleri kullanırlar. Herhangi bir konuda naklî delil varsa akli delile müracaat edilmez, naklî delile göre hüküm verilir. Naklî delil ile sabit olan konularda açıklama ve yorum yapma noktasında akli delile müracaat edilir. Ancak burada, naklî delillerin kesin hüküm bildirmesi, açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Kesin hüküm bildiren naklî deliller ise muhkem ayetler ve mütevatir hadislerdir.

Buna göre kelam ilminde akli ve naklî delillerin kullanımı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Naklî delilin olduğu konularda akli delile gerek kalmaz.

B) Kelamcılar itikadi meselelerde sadece naklî delilleri kullanırlar.

C) Naklî delilin kullanılması için anlamının ve açıklamasının net olması gerekir.

D) Mütevatir hadisler inanç konularında naklî delil olarak kullanılır.

E) Müteşabih (anlamı kapalı olan) ayetler inanç konularında kesin delil sayılmaz.

15. Kelam ilminde hüküm kavramı; sorumluluk çağına girmiş kimseler için farz, vacip, sünnet, haram ve mekruh gibi dinî nitelemeler ortaya koyan sonuçlar şeklinde tarif edilir. Bir meselede hüküm ortaya koyabilmek için dinî ve akli kaynakların olması gerekir. Verilen hükümler, kaynağına bağlı olarak dinî hükümler ve akli hükümler olarak ikiye ayrılır ve her ikisi de kelamın ilgi alanına girer. Özü itibarıyla bir hüküm naslardan çıkarılmışsa dinî hüküm, akli çıkarımlar neticesinde elde edilmişse akli hükümdür.

Verilen bilgiye göre "hüküm" ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Hüküm kavramı, mükellef olan kimseler için ortaya konan bir sonuçtur.

B) Akıl sağlığı olan ve ergenlik çağına giren kimseler dinen sorumludur.

C) Naslarla ulaşılan farz, vacip ve haram gibi isimlendirmeler bir hükümdür.

D) Dinî hükümlerin kapsayıcılığı akli hükümlere göre daha geniştir.

E) Kur'an-ı Kerim ve hadislerle ulaşılan hükümlere dinî hüküm denir.

D) Aşağıda verilen yapılandırılmış gridde kelam ilmi ile ilgili kavramlar numaralandırılmıştır. İslam âlimleri tarafından bilgi kaynağı olarak kabul görmüş olan kavramların numaralarını belirleyerek alttaki boşluğa yazınız.

1 Vahiy	2 İlm-i Kelam	3 Mütevatir Haber
4 Fıkhıekber	5 Havassıselime	6 Meâd
7 Mebde	8 Aklıselim	9 Hüküm

Cevap: ....

B) 1Y 2D 3D 4Y

C) 1a 2c 3d 4b 5e 6a 7d 8e 9a 10e 11d 12c 13b 14b 15d

D) 1, 3, 5, 8